

FIXbrigade Nederland

Plan voor opschaling

Samenvatting:

1. **Wat doet de FIXbrigade**

De FIXbrigade voert een vijftigtal verschillende kleine bespaarmaatregelen uit bij bewoners die in energiearmoede leven. Dit levert een substantiële energiebesparing op van 300 tot wel 1200 euro per jaar per bewoner. Aan de FIXbrigade is ook een leerwerktraject verbonden, waarbij met name jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt worden opgeleid tot fixer.

2. **Waarom een FIXbrigade**

Energiearmoede is een sterk groeiend maatschappelijk probleem. Het verminderen van energieverbruik is essentieel, vooral dit stookseizoen. Veel bewoners kunnen zelf geen energiebesparende maatregelen installeren. De FIXbrigade heeft essentiële ervaring opgebouwd met het installeren en met het effectief bereiken van deze kwetsbare doelgroep.

3. **Ambities**

Opschalen van 5 naar 80 FIXbrigades om daarmee tienduizenden extra woningen te verduurzamen en miljoenen m³s gas te besparen. Tientallen gemeentes en organisaties hebben aangeboden ondersteuning te wensen bij het opzetten van een lokale FIXbrigade en hebben daar budget voor beschikbaar (SPUK-gelden en andere subsidies). Bij de FIXbrigade ontbreekt momenteel de bemensing en de financiële middelen om deze ondersteuning te bieden.

4. **FIXbrigade Nederland**

Het doel van FIXbrigade Nederland is lokale FIXbrigades te ondersteunen bij het werven van personeel, het opleiden en bijscholen van leermeesters, communicatie, de inkoop van materiaal en gereedschap, en het borgen en verbeteren van kwaliteit. Lokale FIXbrigades worden gerund vanuit lokale organisaties die sociaal en duurzaam verankerd zijn in de wijk. Deze lokale FIXbrigades zijn zelf volledig (budget)verantwoordelijk voor het uitvoeren van werkzaamheden en het runnen van de lokale operatie.

5. **Manieren om bij te dragen**

We vragen zakelijke partners en de overheid om gezamenlijk bij te dragen aan het opzetten en runnen van FIXbrigade Nederland door het bieden van: financiële middelen, bemensing van functies, inzetten van netwerk en eigenaarschap. Tot en met maart 2024 is € 1.800.000 benodigd voor 7 fte opzetcoaches en 3 fte ondersteuning op het gebied van centrale inkoop, opleiding leer-werk-bedrijf, arbeidsmarkt verbinding, partnerships en backoffice support.

September 2022

Janneke Jansen op de Haar - Stefan Hikspoors - Heleen Boer - Cor Poesiat Kuijper - Julia Sialino

1. Wat doet de FIXbrigade

De FIXbrigade komt sinds 2019 bij bewoners die in energiearmoede leven thuis om hun huis beter te isoleren door het uitvoeren van kleine isolatiemaatregelen. Daarnaast wordt ook de cv-installatie waterzijdig ingeregeld, worden er zo nodig infraroodfoto's gemaakt en wordt als daar aanleiding toe is het binnenklimaat in kaart gebracht. Dit zijn allemaal bespaarmaatregelen die in veel gevallen in huurwoningen gedaan kunnen worden. Bij al deze onderdelen worden de bewoners meegenomen en krijgen zij advies op maat over wat zij zelf nog extra kunnen doen om energie te besparen en het binnenklimaat te verbeteren. Voor de mensen in energiearmoede (<140% minimumloon) zijn de diensten van de FIXbrigade volledig gratis. De kosten van de FIXbrigade worden momenteel volledig betaald uit gemeentelijke en Europese subsidie en soms aangevuld met een bijdrage van een woningcorporatie.

Leerwerktraject

Aan de FIXbrigade is ook een leerwerktraject verbonden, waarbij met name jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt worden opgeleid tot fixer. Deze leerlingen krijgen een brede praktijkopleiding waarbij zij naast gereedschapsgebruik ook praktijkervaring opdoen met timmerwerk, loodgieterswerk, elektra, cv-techniek, e.d. Met deze kennis en ervaring helpen ze mee om woningen energiezuinig te maken. Verder is het doel van het leerwerktraject om mensen op te leiden die vervolgens het gat op de arbeidsmarkt kunnen vullen dat bestaat binnen de energietransitie. De FIXbrigade werkt dus met ervaren Fixers (Leermeesters; mensen met ervaring in de installatiebranche) en leerling-Fixers.

Lokale verankering

Een FIXbrigade maakt onderdeel uit van een lokale organisatie die sociaal en duurzaam verankerd is in de wijk. Vertrouwen is namelijk essentieel om achter de voordeur te mogen komen bij een kwetsbare doelgroep. Ook weten lokale organisaties personen voor een leerwerktraject goed te binden.

Werkwijze

Bewoners nemen contact op om een afspraak te plannen. Tijdens de afspraak maakt een Fixer samen met de bewoner een inventarisatie van de benodigde werkzaamheden in de woning. Er wordt een tweede afspraak gemaakt waarop een team van twee à vijf Fixers langskomt om alle werkzaamheden uit te voeren.

Een FIXbrigade-team in Amsterdam-Oost met een leermeester en leerling-Fixers

2. Waarom een FIXbrigade

Energiearmoede is een groeiend probleem. Honderdduizenden huishoudens krijgen te maken met energierekeningen die moeilijk te betalen zijn. Energiearmoede heeft effect op de lichamelijke en geestelijke gezondheid, het sociale leven en de kansen op werk van mensen die ermee te maken hebben (bron: [TNO](#)). Daarnaast raakt deze problematiek ook de bredere omgeving en samenleving. Het verminderen en voorkomen van energiearmoede door het verminderen van energieverbruik bij bewoners thuis is essentieel. Omdat 87% van de mensen in energiearmoede in een huurwoning woont, richt de FIXbrigade zich op de installatie van bespaarproducten die juist voor huurders nuttig zijn. Dus geen bouwkundige aanpassingen zoals muur/dak/vloer/glasisolatie maar een reeks van kleine bespaarmaatregelen die opgeteld zorgen een flinke energiebesparing.

Maatschappelijke opbrengsten

De maatschappelijke opbrengsten voor investeringen in het verminderen van energiearmoede zijn waarschijnlijk 2,5 maal hoger dan de kosten (bron: TNO). Een geïnvesteerde euro levert dus €2,50 aan maatschappelijke baten op. Deze baten zitten hem in de reductie van energieverbruik (betere betaalbaarheid energierekening), reductie van CO₂ (gemiddeld 15% per woning), gezondheids-winsten, armoedebestrijding, arbeidsactivering en opleiding van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt voor een baan waar er enorme tekorten in zijn.

Verschil met andere initiatieven

De FIXbrigade is op een aantal punten anders dan andere initiatieven.

Doelgroep: de FIXbrigade richt zich met name op mensen in energiearmoede. Het is gebleken dat deze kwetsbare groep moeilijk te bereiken en activeren is met brieven, e-mails, online, of aan de deur. Door te werken met lokale organisaties waar mensen elkaar kennen en ervaringen uitwisselen, wordt gebouwd aan vertrouwen. Vanuit deze lokale verankering gaat de deur wel open voor de FIXbrigade.

Producten en dienstverlening: De FIXbrigade gaat verder dan alleen advies, coaching en het afleveren van bespaarmaatregelen. Er wordt in iedere woning de tijd genomen om te bepalen welke maatregelen het beste zorgen voor energiebesparing. Met aandacht worden de bespaarproducten geïnstalleerd. Het gaat daarbij om 17 verschillende producten die tocht in huis voorkomen (tochtstrips, tochtbanden, kit en kaderprofielen), 16 producten om zuiniger te verwarmen (radiatorfolie, leidingisolatie, cv waterzijdig inregelen, cv temperatuur verlagen, vensterbankroosters en radiatorventilatoren, digitale thermostaat, infraroodverwarming), 12 soort LED lampen (afhankelijk van de wensen van de bewoner), producten om sluipverbruik te verminderen (energiemeters, stand-by-killers, tijdschakelklok) en overige producten en werkzaamheden (waterbesparende douchekop, warmtescan met infraroodcamera, vocht- en schimmelproblematiek oplossen voor zover mogelijk en deursluitwerk herstellen). De FIXbrigade gaat daarmee verder en levert meer besparing per huishouden dan andere initiatieven.

Bewonersreactie

Het verhaal van een bewoner die door de FIXbrigade is geholpen spreekt boekdelen:

“Ik heb het niet meer koud en mijn gasrekening is onder controle. Met vriendelijkheid en een plezierige opluchtende sfeer kwam vier man onder supervisie van een expert het huis duurzaam maken. Niet met ingewikkelde toestanden (stadsverwarming, van het gas af etc.) of met adviezen (zoals hier heeft u een zandloper, dan kunt u het douchen timen, en hier radiator folie, zie maar wat je ermee doet). Nee, de brigade kwam met materiaal om de woning tochtvrij te maken. De keukendeur, waar een kier van drie centimeter tussen de deur en drempel zat, de sponningen vermolmd waren etc. herstelden ze volledig. Kieren tussen de raamsponningen en het dak, daar was ik al aan gewend, en die woeien naar binnen zonder dat ik het zelfs maar door had. De Fix-brigade kitte het allemaal dicht. Ze gaven voorlichting over ledlampen, hielpen me met het vastzetten van armaturen en leverde reparatiemateriaal. Duizendmaal dank!”

3. Ambitie

Om tienduizenden woningen energiezuiniger te maken zijn er veel meer FIXbrigades nodig in Nederland. De eerste doelstelling is 80 nieuwe FIXbrigades in 18 maanden, dus voor eind maart 2024. De snelheid van opschaling is afhankelijk van een aantal factoren waaronder de beschikbaarheid van financiële middelen en bemensing van de FIXbrigade Nederland en de mate van gereedheid en snelheid bij lokale gemeentes en organisaties om de lokale FIXbrigade op te zetten.

FIX-teams

Eén FIX-team bestaat uit één ervaren fixer en drie à vijf leerling-fixers. In een jaar tijd kan een FIX-team zo'n 250 woningen bezoeken en de energierekening substantieel omlaag brengen. Per lokale FIXbrigade vestiging kunnen meerdere FIX-teams actief zijn. Bij de uitrol van FIXbrigades kunnen we er niet vanuit gaan dat we binnen enkele maanden al 80 FIXbrigades operationeel hebben, dat heeft tijd nodig. Rekening houdend met een fasering in de uitrol en uitgaande van gemiddeld 1¼ FIX-teams per vestiging in 80 vestigingen, kunnen er eind maart 2024 20.000 woningen energiezuinig gemaakt zijn door de FIXbrigade. Bij een toekomstscenario waarbij 300 FIX-teams actief zijn, kunnen er 75.000 woningen per jaar energiezuinig worden gemaakt door de FIXbrigade. Zien we mogelijkheid om nog verder op te schalen naar landelijk 1000 FIX-teams, dan bestaat er een capaciteit van 250.000 woningen die per jaar waarmee tientallen miljoenen m³s gas mee kunnen worden bespaard. Het werk van FIXbrigades leidt tot verschillende positieve maatschappelijke effecten:

Energiebesparing en armoedebestrijding

Een lagere energierekening heeft direct invloed op het besteedbaar inkomen van deze kwetsbare groep. Per woning gaat het om een besparing van 15% tot 25% op het energieverbruik. Met de huidige energieprijzen waarbij veel huishouden 200 tot 400 euro per maand voor energie betalen, levert de FIXbrigade een besparing op van 360 tot 1200 euro *per* jaar. De precieze besparing is afhankelijk van een groot aantal factoren.

De kosten van de FIXbrigade komen neer op zo'n 500 à 1000 euro per woning, bestaande uit voornamelijk arbeidskosten en daarnaast kosten voor het materiaal dat direct aangebracht wordt in de huishoudens en overige zaken (administratie, logistiek, afschrijving op gereedschap). Met een besparing van 360 tot 1200 euro per jaar voor de bewoner wordt de investering die de gemeente doet met de SPUC-gelden binnen 1 tot 3 jaar terugverdiend.

Leerwerkbedrijf

Leerling-fixers worden in dienst genomen voor een half jaar. Dit zijn met name jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt. Leerling-fixers leren een veelheid aan waardevolle vaardigheden en krijgen bovendien hulp bij opleiding en bij in-, door- en uitstroom. In de praktijk is gebleken dat sommige leerlingen doorstromen naar leermeester bij de FIXbrigade terwijl anderen doorstromen naar de bouw/installatiebranche, een woningcorporatie of als zelfstandig klusser starten. Per FIX-team kunnen zo'n 12 leerlingen per jaar uitstromen naar de arbeidsmarkt. Met 80 nieuwe FIXbrigade vestigingen kan dit leiden tot vele honderden nieuwe krachten die het gat op de arbeidsmarkt kunnen helpen vullen dat bestaat binnen de installatiebranche en energietransitie.

CO₂-reductie

Per woning wordt het energieverbruik gereduceerd met zo'n 150 tot 350 m³ per jaar. Dit staat gelijk aan een CO₂-reductie van zo'n 282 tot 658 kg CO₂ per jaar per woning. Op de totale ambitie van 20.000 woningen met 80 FIXbrigade vestigingen wordt een reductie bereikt van 5 tot 13 kiloton CO₂ besparing. Naast besparing op gas bereikt de FIXbrigade ook een besparing van zo'n 50 à 100 kWh stroom per jaar door de installatie van ledlampen en het verminderen van sluipverbruik.

Gezondheidsverbetering

Mensen die in armoede leven hebben meer gezondheidsproblemen. Deze problemen kunnen elkaar versterken waardoor een vicieuze cirkel ontstaat ([RIVM](#)). Het verminderen van energiearmoede door

de diensten van de FIXbrigade zorgt voor een positief bijdrage aan gezondheidsverbetering, fysiek en mentaal. De FIXbrigade komt bij bewoners met regelmaat situaties tegen (zoals tocht, vocht, schimmel en hitte) die gezondheidsklachten in de hand werken. Waar mogelijk heeft de FIXbrigade deze problemen opgelost bij bewoners wat tot verdere gezondheidsverbetering leidt.

4. FIXbrigade Nederland

Bij veel gemeentes is er behoefte aan het opzetten van een FIXbrigade. Vele tientallen gemeentes en lokale organisaties hebben de afgelopen maanden al contact opgenomen met de FIXbrigade in Amsterdam om ondersteuning te vragen bij het opzetten van een lokale FIXbrigade. Vanuit het Rijk hebben gemeentes SPUK-gelden ontvangen waarmee de opzet en uitvoering van FIXbrigade-diensten bekostigd kan worden. Daarnaast zijn er ook structurele middelen zoals armoedegelden, werkgelegenheidsbudget en verduurzamingsgelden. Gemeentes geven aan dat geld niet het probleem is maar dat er behoefte is aan ondersteuning bij het opzetten en de uitvoering. De lokale FIXbrigade in Amsterdam kan dit met de huidige bezetting en financiële middelen momenteel niet bieden. Een stichting "FIXbrigade Nederland" kan zich daar wel volledig op richten.

Begeleiding van nieuwe lokale FIXbrigades

FIXbrigade Nederland begeleidt de lokale organisaties bij het zich eigen maken van de werkwijze van de FIXbrigade en bij het implementeren. De lokale FIXbrigade wordt dan volledig verantwoordelijk voor het uitvoeren van de werkzaamheden van de FIXbrigade en wordt hierbij ondersteund door FIXbrigade Nederland. Deze begeleiding heeft de volgende kenmerken:

- FIXbrigade Nederland begeleidt in het proces van opzet en uitvoering, totdat de nieuwe lokale FIXbrigade zelfstandig draait. Hiervoor zijn documentatie, webinars en coaching beschikbaar.
- FIXbrigade Nederland werkt met "Opzetcoaches" die tijdelijk aansluiten bij gemeentes en de ontwikkeling van de lokale FIXbrigade begeleiden.
- De coach spreekt met alle belangrijke stakeholders zoals: gemeenteambtenaren en eventueel bestuurders, woningbouwcorporaties, maatschappelijke organisaties en lokale initiatiefnemers op sociaal- duurzaamheid en arbeidsgebied.
- Samen met de belangrijkste stakeholders wordt een lokale organisatie gevraagd om een FIXbrigade op te zetten en te runnen.
- De opzetcoach van de FIXbrigade is dus niet een 'energiecoach' (die energieadvies biedt aan bewoners) maar een persoon die lokale organisaties begeleidt bij het zelf opzetten en runnen van een FIXbrigade.
- De coaches kunnen meerdere lokale FIXbrigades tegelijkertijd ondersteunen.
- FIXbrigade Nederland ondersteunt lokale FIXbrigades ook bij het borgen en verbeteren van kwaliteit, met communicatie, opleiden en bijscholen van de leermeesters, inkoop van materiaal en gereedschap en het werven van personeel.
- FIXbrigade Nederland onderhoudt ook de contacten op landelijk niveau met de ministeries, brancheorganisaties, UWV, WPI, opleidingsinstituten, certificering enz. Hiermee ondersteunt de FIXbrigade Nederland de lokale FIXbrigades bij de in-, door- en uitstroom van leerlingen.
- FIXbrigade Nederland blijft ten alle tijden in beeld voor vragen en advies voor lokale FIXbrigades, gemeentes en andere instanties.
- De lokale FIXbrigades zijn volledig (budget)verantwoordelijk voor het uitvoeren van werkzaamheden en het runnen van de lokale operatie.
- De financiering van een lokale FIXbrigade wordt lokaal geregeld in zal in ieder gemeente een andere samenstelling hebben. Vanuit gemeentes kunnen naast de SPUK-gelden veelal ook een verschuiving van armoedebestrijding, re-integratie en duurzaamheidsgelden of overige

gemeentegelden ingezet worden, soms aangevuld met bijdrages vanuit provincie, Europa, stichtingen en lokale woningbouwcorporaties.

Deze manier van werken is getest en bewezen effectief blijktens uit de nieuwe vestigingen in: Amsterdam Nieuw-West, Amsterdam Noord, Zaanstad (in samenwerking met woningcorporatie Parteon) en in Weesp en Huizen (met welzijnsorganisatie Versa Welzijn).

Governance

Stichting FIXbrigade Nederland heeft een maatschappelijk doel en is niet winst-beogend. We beogen een zelfsturend model te hanteren waarbij lokale organisaties verantwoordelijk zijn voor het besturen van de lokale FIXbrigade. Voorbeelden van lokale organisaties die kunnen overwegen om een FIXbrigade op te zetten zijn: sociale welzijnsorganisaties, wijkverenigingen, sportverenigingen, woningcorporaties, vrijwilligersorganisaties of geloofsvereniging met lokale worteling. Voor de hulp, begeleiding en het advies dat FIXbrigade Nederland biedt, is geen hiërarchisch verband nodig met de lokale FIXbrigades. De bestuursorganisatie van FIXbrigade Nederland zou kunnen bestaan uit een directeur-bestuurder en een Raad van Toezicht.

Locaties

De precieze locaties van nieuwe FIXbrigades is nog niet bekend maar de verwachting is dat dit met name de kleinere gemeenten zijn die de SPUK-gelden nog niet (volledig) hebben besteed. FIXbrigade Nederland zal starten met het benaderen van de gemeentes en organisaties die eerder contact hebben opgenomen voor steun. De gereedheid voor het opstarten van een FIXbrigade zal verschillend zijn per gemeente of lokale organisatie: sommigen zullen in de startblokken staan terwijl anderen nog wat meer op weg geholpen moeten worden. FIXbrigade Nederland kan in alle stadia ondersteunen bij het opzetten van een lokale FIXbrigade.

5. Manieren om bij te dragen

De FIXbrigade in Amsterdam heeft geen financiële middelen beschikbaar om de stichting FIXbrigade Nederland te runnen. Daarom vragen we zakelijke partners en de overheid om gezamenlijk bij te dragen aan het leveren van budget en/of bemensing voor het opzetten en runnen van de FIXbrigade Nederland.

Geld

Tot en met maart 2024 is naar schatting €1.800.000 benodigd voor 7 fte opzetcoaches, 3 fte ondersteuning op het gebied van centrale inkoop, opleiding leer-werk-bedrijf, arbeidsmarkt verbinding, directie, partnerships, backoffice support, kennis inhuur en organisatie. Met een bijdrage aan dit benodigde budget kan de FIXbrigade Nederland aan de slag om nog dit stookseizoen '22-'23 een wezenlijke energiebesparing te helpen realiseren bij mensen in energiearmoede.

Mensen

Naast een financiële bijdrage is het ook mogelijk om ondersteuning te leveren in de vorm van het geheel of gedeeltelijk vervullen van één van de gevraagde functies. Daarnaast kan het inzetten van uw netwerk (lokaal en nationaal) en het bieden van kennis en advies zeer waardevol zijn om de FIXbrigade Nederland verder te helpen.

Eigenaarschap en supportgroep

Van alle partijen die een bijdrage leveren (zakelijk en overheid) vragen we om één persoon als aanspreekpunt aan te wijzen die kan fungeren als de contactpersoon naar de rest van de organisatie. Op

deze manier heeft de FIXbrigade Nederland een manier om een oproep te kunnen doen naar het bredere partnernetwerk. Een denkbaar scenario is dat er op een bepaald moment specifiek advies nodig is wat niet bij FIXbrigade Nederland in huis is, bijvoorbeeld op het vlak van juridische zaken, subsidieaanvragen of netwerkcontacten. Een (pro-bono) bijdrage vanuit het partnernetwerk kan daarbij zeer wenselijk zijn. Vanuit deze gedachte is het plan om een Supportgroep op te zetten van contactpersonen per organisatie waar FIXbrigade Nederland een beroep op mag doen. Ook staan we open voor andere ideeën van partners om bij te dragen.

September 2022

Janneke Jansen op de Haar - Stefan Hikspoors - Heleen Boer - Cor Poesiat Kuijper - Julia Sialino